

Museum in de kijker

De Torhoutse Stedelijke Musea

Torhout, een provinciestedje in het centrale deel van West-Vlaanderen, midden in het historische Houtland, herbergt een schat aan historische gegevens. De relieken van Sint-Donaas en de vroegmiddeleeuwse abdij die er gevestigd was, bezorgden Torhout een prominente functie in het Vlaamse land van de Merovingische periode. Het verloor die plaats aan Brugge toen Boudewijn met de IJzeren Arm daar zijn toevlucht zocht na zijn escapade met Judith, de dochter van Karel de Kale. Hij liet de relieken van Donaas naar zijn nieuwe hoofdstad overbrengen en beroorde daarmee Torhout van zijn levensbloed. Het duurde nog een grote tweehonderd jaar vooraleer de stad die slag te boven kwam en de toestemming kreeg een jaarmarkt te organiseren in de cyclus van Europese jaarmarkten. Daartoe bouwde de graaf van Vlaanderen niet alleen het kasteel van Wijnendale, maar zorgde hij ervoor dat hij ook in de stad vaste voet kreeg. De traditie van de jaarmarkten zette zich door in de paardenmarkten, maar kon Torhout toch nooit meer de belangrijkheid van de vroege Middeleeuwen bezorgen.

Torhout heeft zijn roemrijke verleden aangegrepen om zich op de toeristische markt te profileren. Toch moeten we toegeven dat een aantal kansen niet werden of worden benut. Zo heeft Torhout nog maar weinig monumentaal erfgoed bewaard in de stad zelf en kon het als onderwijscentrum van West-Vlaanderen misschien toch wel aanspraak hebben gemaakt op het onderwijsmuseum dat zich nu in Ieper bevindt. Zo heeft het eveneens een bloeiende weegindustrie gekend die misschien zou moeten worden gevaloriseerd.

Aan de andere kant heeft het ook vele kansen gegrepen. Het kasteel van Wijnendale, het museum voor Torhouts Aardewerk, het landbouwmuseum op de kinderboerderij, het oudste arbeidershuisje. Het zijn museale verwezenlijkingen die de recreant naar de stad moeten lokken. We maken even kennis met de verschillende Torhoutse musea.

Het kasteel van Wijnendale

De imposante waterburcht van Wijnendale is minstens vanaf de elfde eeuw door de graven van Vlaanderen gebouwd en gebruikt als pleisterplaats op hun tochten door het Vlaamse land. Controle van doorgangswegen en beveiliging van de jaarmarkt zijn zeker motieven die de aanleg hebben beïnvloed, evenals de bosrijke omgeving die hen de mogelijkheid verschafte de burcht ook als jachtslot te gebruiken. Het nog steeds bewoonde kasteel is gedeeltelijk voor het publiek opengesteld. Er is gekozen voor een weergave van de geschiedenis van het kasteel door middel van opstellingen met poppen tussen originele objecten. Achtereenvolgens passeren de folterkelders, de kasteelkeuken, de Bourgondische zaal, de zaal van Leopold III, de zaal van Graaf Boudewijn Hapkin, de zaal van Gwijde van Dampierre en de zaal van de Vrijgeweidakte de revue. Even kunnen we ook meekijken in de slaapkamer van de dienstmeid van de familie Matthieu uit de 19de eeuw. We maken er kennis met de middeleeuwse rechtspraak, met de dagelijkse levensomstandigheden en eetgewoonten van de kasteelbewoners, met het verhaal van de jammerlijke dood van Maria van Bourgondië, met de aanzet tot de koningskwestie in de Tweede Wereldoorlog, met de vele legenden rond de Vlaamse Graaf met de Bijl uit de twaalfde eeuw, met de plaats van het kasteel in de troebelen rond 1302, met de levensomstandigheden van de plattelanders in de uitgestrekte heidegebieden van het Vrijgeweid en met de familie Matthieu, die na de verwoestingen van de Franse Revolutie het kasteel in al zijn glorie herstelde.

Aansluitend bij het kasteelmuseum kan tevens een bezoek worden gebracht aan het Bourgondische Kaashuis, met een grote verzameling zuivelobjecten uit het Vlaamse land.

Het Museum voor Torhouts Aardewerk

In het Ravenhof, in het centrum van Torhout, heeft de stedelijke verzameling Torhouts aardewerk een onderkomen gevonden in een modern ingericht museum. Vanaf de zeventiende eeuw, en waarschijnlijk ook vroeger, ontwikkelde zich in Torhout een keramiekindustrie die het aanzicht van de Vlaamse aardewerkproductie zou veranderen. Terwijl de zeventiende – achttiende-eeuwse familie Roose zich nog inpaste in de productie van gebruiks-aardewerk zoals dit overal in Vlaanderen kon worden teruggevonden, gingen hun opvolgers in de late achttiende en de eerste helft van de negentiende eeuw, de familie Willemys, zich toeleggen op sterk versierd aardewerk met witte pasta en gelig loodglazuur. Deze waar moest de populaire Engelse creamware vervangen, die door de

continentale blokkade van Napoleon niet langer het land in raakte. Ook de eerste telg van de familie Maes, de opvolgers van de Willemysen, bakte in deze traditie verder. De zoon echter, Leo Maes, associeerde zich met de Kortrijkzaan Laigneil en enkele kunstenaars uit de Art Nouveau traditie en ging over tot de aanmaak van een geheel nieuw soort aardewerk dat tot na de Tweede Wereldoorlog het Vlaamse keramieklandschap zou gaan bepalen. Aan de hand van vele tientallen stukken aardewerk wordt de geschiedenis van deze industrietak geschetst. Naar het einde van de tentoonstelling toe wordt ook even verwezen naar de andere productiecentra van Vlaams aardewerk : Brugge, Bredene, Roeselare, Sint-Niklaas, Kortrijk. Bij het naar buiten gaan kan de bezoeker tevens kennis maken met een grote collectie Vlaamse haardtegels.

Domein D' Oude Smelterij

Op het domein van de kinderboerderij D' Oude Smelterij, een vroeger vilbeluik, bevinden zich nog twee landbouwmusea. Enerzijds werd een stuk van de uitgebreide collectie objecten in kleine kamertjes opgesteld. Een tabaksfabriekje, een maalderij, een hoefsmid en enkele andere beroepen en ambachten staan er met hun materialen te kijk. De maalderij en de hoefsmisse werken zelfs van tijd tot tijd nog even. Aan de andere kant van het domein vindt u het museum "Honderd jaar landelijk leven", een museum opgebouwd rond een tijdelijke tentoonstelling over 100 jaar Boerenbond. Deze vrij eenzijdige tentoonstelling werd door de diensten van stad Torhout gedeeltelijk herwerkt om een algemeen overzicht te geven van een eeuw landelijk leven in Vlaanderen. U wordt er ondergedompeld in verschillende fasen van ontwikkeling van de landbouw, startend vanaf de zuiver traditionele landbouw uit de late Middeleeuwen tot de meest moderne technieken van vandaag.

Het oudste arbeidershuisje

Net tegenover de Gravenwinkel, de residentie van de Graven van Vlaanderen in het centrum van Torhout, bevindt zich het Gravenwinkeltje, het oudste huisje van Torhout, ingericht zoals het honderd à honderdvijftig jaar geleden moet zijn geweest. Woonplaats, keuken en voutekamer geven ons een impressie van het leven in Torhout zoals het in de vorige eeuw moet zijn geweest.

Meer gegevens over de Torhoutse musea en geschiedenis komt u te weten via de Dienst voor Toerisme (Ravenhof te Torhout, 050/220770) of via Cultuurbeleidscoördinator en archivaris Michiel Mestdagh, die een aantal historische werken over de geschiedenis van Torhout op zijn actief heeft staan (050/221122) en u zeker met uw vragen verder kan helpen.